

Oponentský posudek na bakalářskou práci Petry Czabanové

Název práce: **Genderové stereotypy a dětský časopis Čtyřlístek**

Autorka posudku: PhDr. Blanka Knotková-Čapková, PhD.

Práce Petry Czabanové se zabývá dosud málo zmapovaným, z hlediska genderových studií však velmi zásadním tématem obrazu genderových stereotypů v literatuře pro děti. Pro analýzu si vhodně vybrala široce čtený časopis Čtyřlístek, u něhož lze předpokládat i široké věkové rozmezí čtenářů a čtenářek – pro menší děti je atraktivní obrazová prezentace a srozumitelnost příběhů, pro větší vtipný styl i návaznost na komiksovou tradici (autorka sama okrajově srovnává s typologií Rychlých šípů).

Práce je rozdělena na část teoretickou a analytickou. Teoretická část představuje zcela odpovídající záběr odborné literatury, zaměřující se především na otázku vztahu genderových stereotypů a socializace dětí. V této části autorka prokázala jak znalost relevantní literatury, tak porozumění jednotlivým konceptům, schopnost vystihnout jejich podstatné body a srozumitelně je prezentovat. Po metodologické stránce je patrná solidní znalost především sociologických metod výzkumu a schopnost s nimi pracovat. Je přesně specifikován i zdůvodněn vybraný zkoumaný vzorek, v příloze je uvedena kódovací kniha, přehled jednotlivých čísel vzorku, na CD lze dokonce dohledat i jednotlivé příběhy. Tato pečlivost, důkladnost a dohledatelnost metodických postupů výrazně převyšuje běžnou úroveň bakalářských prací.

V analytické části jsou hlavními kritérii, podle nichž autorka hodnotí míru genderové stereotypnosti, jak kvantitativní ukazatele (četnost výskytu postav), tak kvalitativní – především jaké jsou mužským a ženským postavám připisovány vlastnosti, činnosti a verbální projevy. U verbálních projevů by byla klíčová metoda diskursivní analýzy, která je částečně aplikována, nicméně je přímo zmíněna až na str. 94, kde autorka správně uvádí, že by tato metoda mohla představovat další prohloubení a rozvinutí daného tématu. V předkládaném textu se autorka zaměřuje především na vlastnosti explicitně připisované jednotlivým postavám, jak vyplývají z obrázků, a na jednotlivé činnosti, jejichž analýza je výborná a vyčerpávající.

Drobné připomínky: 1) Dle mého názoru by se u dvou příkladů, které parodují feminismus („Feminismus včera, dnes a zítra“, str. 72-88), zejména u druhého z nich, mohlo více zdůraznit – i když mezi řádky to z textu vyplývá – aprioristicky negativní hodnocení

feministické postavy tety Kláry, které nezvrátí ani skutečnost, že projeví odvahu, chladnokrevnost i zdatnost v jednání se zloději. Zařazení Kláry mezi strašidla pak není náhodné, vyvolává přímo archetypální konotace s literárním typem ženy-čarodějnice, která se vymyká normám patriarchální femininity. 2) U hodnocení postavy Pindi bych se přikláněla k interpretaci nejen „zženštilého mužství“ (str. 92), ale snad i nehotového mužství, klukovství ve smyslu dětinskosti. Autorka ho označuje za outsidera, bylo by ale dobré uvést, že nejde o outsidera-antihrdinu, „losera“, ale spíše roztomilého smolaře (např. typu Rychlonožky, i když toto srovnání by zase vůbec neodpovídalo četnosti výskytu, prostoru, který je postavě věnován). Bylo by také zajímavé vrátit se v tomto kontextu k faktu, že jediná ženská postava v příběhu (Fifinka) personifikuje jak vlastnosti dospělé ženy (péče, starost o domácnost, atd.), tak dívčí-dětské (neumí lyžovat, bláhově se vydá na severní pól ...). Zdá se tedy, že propojení ženské dospělosti i dětinskosti v jedné postavě je možné, ba příznačné, zatímco u mužských postav je mužskost a chlapeckost rozdělena do více postav. Postava reprezentující ženství v některých ohledech zůstává nešikovným dítětem potřebujícím ochranu, což by potvrzovalo výše zmíněné teorie o hierarchičnosti konceptů stereotypizované maskulinity a femininity.

„Shrnutí výsledků analýzy“ a „Možné rozvinutí prezentované analýzy“ (str. 91-95) je z hlediska struktury práce de facto závěrem, „Závěr“ (str. 96) je spíše epilogem, komentářem, kde autorka v krátkosti prezentuje svá ideová východiska a svou motivaci (o níž částečně pojednává už v Úvodu). Zde by myslím bylo docela na místě, vzhledem k částečně osobnímu tónu „Závěru“, blíže vysvětlit, proč autorka vnímá „způsob, jakým je konstruována maskulinita a femininita, jako problematický“, i když se dá usuzovat, že se zřejmě ztotožňuje s výše uvedenými kritickými teoriemi (Sandra Bem aj.).

Po stylistické stránce je práce na výborné úrovni. I jazykově pravopisná stránka je velmi dobrá, až na drobnosti jako je místy nadbytečná interpunkce či snad překlepy (str. 91 – „změnili“, má být „změnily“). Rozsah práce přesahuje požadavky kladené na bakalářskou práci i běžný průměr.

Práce Petry Czabanové je z hlediska celkového hodnocení na velmi dobré úrovni, v kontextu bakalářského studia jednoznačně nadprůměrné. **Navrhuji výborné hodnocení, 45 bodů.**

V Praze, 15. 6. 2007